

Elazı linde Gökku a ı Alabalı ı (*Oncorhynchus mykiss L.*) Yeti tiricili i Yapan letmecilerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Nevim B R C *, Tunay EKER, Mustafa BALCI, Burcu ÇEL K, Gökhan KARAKAYA

Elazı Su Ürünleri Ara tırma stasyonu Müdürlü ü, Elazı

*Sorumlu yazar tel: +90 424 241 1085
e-posta: nbirici@mynet.com

Geli Tarihi: 11.06.2015
Kabul Tarihi: 04.07.2015

Öz

Bu ara tırma, Elazı l'nde su ürünleri yeti tiricili i yapan i letmecilerin sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yürütülmü tür. Verilerin temini için anket soruları, 111 i letmeciye birebir uygulanmı tür. Elde edilen bulgulara göre i letmecilerin ya da ılımları 18-65 ya arasında de i mektedir. %37,8'lik oranla 26-35 ya aralı ı ve yine %37,8'lik oranla 36-45 ya aralı ı en yüksek grubu olu turmaktadır. Su ürünleri yeti tiricili i yapan i letmecilerinin %95,5'i erkektir. letmecilerin %89,2'sinin evli oldu u belirlenmi tir. E itim durumları incelendi inde en yüksek oranın %36 ile üniversite/yüksekokul mezunlarından olu tu u görülmü tür. letmecilerin %55'inin kendisine ait evde oturdu u ve %98,2'sinin sosyal güvencesinin oldu u belirlenmi tir. %87,4 i letmecinin kooperatif veya birlik üyesi oldu u tespit edilmi tir.%42,3 i letmecinin yeti tiricilikle ilgili bilgilerini arttırmak için kitap okudu u, çalı anlarına ait ki isel istemlerinin %53,2 ile güvenilirlik oldu u saptanmı tür.

Anahtar Kelimeler: Elazı , gökku a ı alabalı ı, i letmeciler, sosyo-demografik özellikler.

Abstract

Socio-Demographic Characteristics of Operators Who Farming Rainbow Trout in Elazı Province

This research was conducted to determine the socio-demographic characteristics of operators who engaged in aquaculture in Elazı . For supplying data, survey questions was applied to the 111 operators face to face. According to the findings, age distribution of the operators, ranged from 18 to 65. With % 37,8 ratio, 26-35 age range and again % 37,8 ratio 36-45 age range constitute the largest group. % 95,5 of operators who engaged in aquaculture are male and % 89,2 of them were married. Regarding the educational status, with % 36 highest rate, university/college graduates were composed. %55 of operators stay at their own home and %98,2 of them have social security. % 87,4 of operators are members of cooperatives or associations has been identified. % 42,3 of operators read the book for improve own information about farming and personal claims of employees is reliability was found with % 53,2 rate.

Keywords: Elazıg, rainbow trout, operators, socio-demographic features.

Giri

Co rafi konumu itibariyle, Do u Anadolu Bölgesini batıya ba layan yolların kav ak noktasında bulunan Elazı li, Do u Anadolu Bölgesinin güneybatısında, Yukarı Fırat Bölü-

münde yer almaktadır. Yüzölçümü 8.455 km² si kara, 826 km² si baraj ve do al göl alanları olmak üzere toplam 9.281 km² dir. Elazı li Keban Baraj Gölü, Karakaya Baraj Gölü ve bu

baraj göllerini besleyen birçok akarsu ile Hazar Gölü'nden oluşan büyük su potansiyeline sahip bir yarımada görünümündedir. Bu suların kapladıkları yüzey alanı Tablo 1. de gösterilmektedir.

Su ürünleri üretiminde tesis sayısı ve kapasitesindeki hızlı artışla dikkati çeken Elazığ'da, üretimin sürdürülebilir ve sürekli olması ile üretim performanslarında işletmecilerin nitelikleri en önemli etkenlerdendir. TÜİK verilerine göre 2009'da 5.500 ton/yıl olarak gerçekleşen üretim 2010 yılında 8.010 ton/yıl olarak açıklanmıştır (TUİK, 2012). Elazığ'da Gıda, Tarım ve Hayvancılık

Müdürlüğü'nden alınan verilere göre Eylül 2011 yılı itibarıyla faal olan 111 işletmede üretim kapasitesi 22.385 ton/yıl olarak belirtilmiştir. Elazığ'daki iç su potansiyeli ve işletmelerin dağılımı ekil 1'de gösterilmiştir.

Sürdürülebilir su ürünlerinin tanımlanması ve anlaşılması için kavramsal bir çerçevede pek çok yaklaşım sunulmaktadır. Son zamanlarda en yaygın olanı, sürdürülebilirliği; çevresel, ekonomik, sosyolojik olmak üzere 3 çerçevede toplayan görüştür (Atar ve Alçiçek, 2009).

Tablo 1. Elazığ'da Sınırları İçerisinde Yer Alan Su Kaynaklarının Toplam ve Kullanılabilir Yüzey Alanları (Salam vd., 2008).

Göller	Toplam Yüzey Alanı (ha)	Kullanılabilir Yüzey Alanı (ha)
Hazar (Gölcük) Gölü	8 200	8 100
Keban Baraj Gölü	66 470	30 120
Karakaya Baraj Gölü	29 800	10 128
Cip Baraj Gölü	110	110
Kalecik Baraj Gölü	116	116
Kralkızı Baraj Gölü	920	920
Toplam	105.616	49.414

ekil 1. Elazığ'daki iç su potansiyeli ve işletmelerin konumu.

Kültür balıkçılığının önemini ve işletme sayısının son yıllardaki hızlı artışı, bu alanda sosyal, kültürel ve ekonomik çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymuştur (Sarıta, 2010). Ne zaman ve nerede olursa olsun, ekonominin arkasında insan gerçeği, yaşam tarzları ve zihniyeti bulunmaktadır. Sosyal ve ekonomik unsurların bir bütün olduğunu ve birlikte ele alınması gerektiğini belirtmiştir.

Shang (1994), yeti tiriciliği multidisipliner bir bilim dalı olarak kabul etmiştir. Bu nedenle başarıya ulaşmak için yalnızca uygun biyo-teknik ve çevresel koşullar yeterli olmayıp sosyo-ekonomik olabirlikliğin de önem taşıdığını belirtmiştir (Da tekin, 2008).

Türkiye'de yapılan birçok araştırmada gökku ağı işletmelerinde çalışanların demografik yapılarına ilişkin bazı veriler çeşitli ekilde (Elbek, 1981; Soylu, 1989; Çetin ve Bilgüven, 1991; Zengin ve Tabak, 1997; Üstünda vd., 2000; Balcı vd., 2001; Adıgüzel ve Akay, 2005; Emre vd., 2007; Da tekin, 2008; Aydın ve Sayılı, 2009; Emre vd., 2011) yayınlanmıştır. Ayrıca Ülkemizde deniz ve göllerde avcılık yapan balıkçıların sosyo-ekonomik durumlarını belirlemek amacıyla da çok sayıda araştırma (Soylu ve Uzmano lu, 2003; Soylu vd., 2004; ahinler vd., 2005; Uzmano lu ve Soylu, 2006; Avan ve Soylu, 2007; Ergüden vd., 2007; Çeliker vd., 2006; Çeliker vd., 2008; Do an, 2009) yapılmıştır.

Su ürünleri yeti tiriciliği yapan işletmelerin sosyo-ekonomik yapıları ve demografik özelliklerini içeren çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırmada Elazığ'da gökku ağı alabalığı yeti tiriciliği yapan işletmelerin demografik, sosyal ve kültürel yapılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Araştırma alanı; Keban ve Karakaya

Baraj Göllerinin Elazığ sınırları içerisinde yer alan kısımları ile Elazığ ilçelerinden oluşmaktadır. Çalışma 15 Nisan 2011-01 Ağustos 2011 tarihleri arasında yürütülmüştür.

TÜGEM ve İl Tarım Müdürlüğü kayıtlarına göre tespit edilen 111 adet (2011 yılı Tarım İl Müdürlüğü) projeli işletme araştırma materyalini oluşturmuştur.

İşletmelerdeki yeti tiricilerin sosyo-demografik özelliklerine ait veriler anket formları yardımıyla, tam sayım yöntemi uygulanarak toplanmıştır. Anket formları daha önceden yurt içi ve yurtdışındaki araştırmalarda kullanılan anketler dikkate alınarak ve işletmecilerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapılarını ortaya çıkaracak şekilde hazırlanmış ve yeti tiricilik sahibi/sahipleri veya işletenleri ile yapılan birebir görüşmeler sonucunda doldurulmuştur. Verilerin bilgisayarla girişi ve değerlendirilmesinde SPSS V17 programı, MS Excel programı kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler 2010-2011 üretim dönemini kapsamaktadır.

Bulgular

Bu çalışmada toplam 111 işletmeye gidilerek işletme sahibi/sahipleri veya işletenleri görüşülmüştür. Elde edilen bulgulara göre Elazığ'da gökku ağı alabalığı yeti tiriciliği yapan işletmecilerin yaş dağılımlarının 18-65 yaş arasında dağıtılmışı, en yüksek oranın %37,8 ile 26-35 yaş aralığında ve yine %37,8 ile 36-45 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. En düşük oran ise %3,6 ile 18-25 yaş aralığında bulunmuştur.

İşletme sahiplerinin %4,5'nin kadın, %95,5'inin erkek olduğu tespit edilmiştir.

İşletmecilerin %89,2'sinin evli, %10,8'inin bekâr olduğu saptanmıştır.

İşletmecilerden 86,5'inin çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. İşletmecilerinden 2 ve 3 çocuk sahibi olanların %23,4'le aynı oranda olduğu, 1 çocuk sahibi olanların oranının %22,5

oldu u belirlenmi tir. 6 çocuk sahibi olan i letmecilerin oranı ise %1,8 olmu tur. letmecilerden %13,5'ini hiç çocu u olmayanlar olu - turmu tur.

Anket yapılan i letme sahiplerine bir ailede olması gereken çocuk sayısı hakkındaki görüşleri soruldu; bu soruya cevap veremeyenlerin oranı %0,9 olup ekonomik nedenlerden dolayı 1 çocuk idealdir diyenlerin oranı yine %0,9 olmu tur.

2 çocuk idealdir diyenlerin toplam % içerisindeki payı 16,2 olup, gerekçe olarak ancak bu kadarına bakabilirim diyenler %11,1, bu artlarda 1 çocuk az 2 çocuk fazla diyenler %11,1, daha iyi imkânlarda yeti tirebilmek için diyenler %16,7, ülkemizin genç nüfusa sahip olması için diyenler ise %33,3 ekinde da ılım göstermi tir.

Bir ailede olması gereken çocuk sayısı 3'tür diyenlerin oranı %54,9 olarak belirlenmi tir. Bu oran içerisinde; ancak bu kadarına bakabilirim diyenler %3,3, nüfus artı olsun diye görüş belirtenlerin oranı %1,6, nüfus artsın AB'nin durumuna dü meyelim diyenlerin oranı %6,6, daha iyi imkânlarla yeti tirebilmek için %16,4, ülkemizin genç nüfusa sahip olması için diyenler %8,2, ideal olanı

budur %11,5, en fazla 3 çocu a bakabilirim diyenler %13,1, ya lılı ımızda bize baksınlar %4,9, ekonomik nedenlerden dolayı diyenler %34,4 ekinde da ılım göstermi tir.

4 veya daha fazla çocuk idealdir görüşü ünde olanların toplam oran içerisindeki payı %23,4 olup; bu oran içerisinde çocuk sayısı 4 veya daha fazla olmalıdır cevabını vererek nedeni hakkında görüş bildirmeyenlerin oranı %19,2'dir. Nüfus artı olsun diyenler %15,4, kalabalık aile iyidir diyenler %19,2, inancımın gere i çocuk rızkıyla gelir diyenlerin oranı %3,8, ideal olanı budur diyenler %15,4, ekonomik nedenlerden dolayı diyenlerin oranı ise %7,7 olarak da ılım göstermi tir. Bu cevapların dı nda di er olarak verilen cevabın toplam % içerisindeki payı 3,4 olarak belirlenmi ve bu oranın %75'lik bir kısmı çocuk rızkıyla gelir (inancımın gere i), %25'lik bir kısmı ise ekonomik nedenlerden dolayı cevaplarından olu mu tur (Tablo 2).

Okul ça nda olup da okula devam etmeyen çocu u olan i letmecilerin oranı %2 olurken, okula devam edenlerin oranı %85 olarak belirlenmi tir. letmecilerden %13'ü bu soruyu cevaplamamı tir.

Tablo 2. Elazı linde Gökku a 1 Alabalı 1 Yeti tiricili i Yapan letmecilerin Demografik, Sosyal ve Kültürel Yapıları

	Parametreler	Frekans	Yüzde(%)
Ya Grupları	18-25	4	3,6
	26-35	42	37,8
	36-45	42	37,8
	45-55	18	16,2
	56-65	5	4,5
Cinsiyet Durumu	Kadın	5	4,5
	Erkek	106	95,5
Medeni Hali	Bekar	12	10,8
	Evli	99	89,2
	0	15	13,5

	1	25	22,5
	2	26	23,4
Çocuk Sayısı	3	26	23,4
	4	13	11,7
	5	4	3,6
	6	2	1,8
	1	1	0,9
	2	18	16,2
Bir Ailede Olması Gereken Çocuk Sayısı Hakkındaki Düşünceleri	3	61	54,9
	4 veya daha fazla	26	23,4
	Diğer	4	3,6
	Cevap yok	1	0,9
Okul ça ında olup okula devam etmeyen olup olmadığı	Evet	2	2
	Hayır	94	85
	Cevap yok	15	13
	Okur yazar değil	1	0,9
	İlköğretim	35	31,5
İletmecilerin Eğitim Durumu	Lise	35	31,5
	Üniversite	40	36
	500-1000	28	25,2
	1000-2000	45	40,5
İletmecilerin Aylık Ortalama Gelirleri	2000-3000	13	11,8
	3000-4000	6	5,4
	4000-5000	5	4,5
	5000<	14	12,6
	Anne, Baba, Çocuklar	93	83,7
	Baba, Çocuklar	4	3,6
Hanede Kimlerle Yaşadıkları	Anne, Baba, Çocuklar, BüyükanneBüyükbaba	6	5,2
	Diğer	8	7,2
	1-5 yıl	81	72,9
Yetiştiricilik Deneyimi	6-10 yıl	8	7,2
	11-15 yıl	18	16,2
	16-20 yıl	4	3,6
	Çi	14	12,6

	Çiftçi	2	1,8
	Esnaf	26	23,4
	Balıkçı/Yeti tirici	26	23,4
Yeti tiricilik Dı ındaki Mesle i	Su Ürünleri Mühendisi	19	17,1
	Ev Hanımı	4	3,6
	Teknisyen/Tekniker	5	4,5
	Memur	6	5,4
	Emekli	8	7,2
	Ö renci	1	0,9
	SGK	104	93,7
Sosyal Güvencesi	Özel Sigorta	2	1,8
	Ye il Kart	3	2,7
	Yok	2	1,8
	Kimsenin etkisinde kalmadan kendi kararıyla	33	29,7
Yeti tiricili i Seçmelerinde Etkili Olan Faktörler	Di er üreticilerin yönlendirmesiyle	28	25,2
	Bölgedeki di er örneklerden etkilenerak	25	22,5
	Üniv. ve kamu kur. Önderlik ve te vikleri	16	14,4
	Kamu kurulu larının verdi i te vikler	9	8,1
	Ev sahibi	61	55
	Kira	41	37
letmecilerin Konut Mülkiyeti	Lojman, babasına ait evde kira ödemededen, vs.	8	7
	Cevap yok	1	0,9
	Apartman	46	41,4
	Müstakil tek katlı	38	34,2
Oturulan Konutun Tipi	Müstakil çok katlı	21	19
	Di er	6	5
	Otomobil	16	14,4

	Jip	1	0,9
	Minübüs	8	7,2
Araç Mülkiyeti	Pick-up	10	9
	Transit	1	0,9
	Panelvan	4	3,6
	Yok	71	64
Herhangi bir sivil toplum kuruluşu, örgüt veya kooperatife üye olup olmadıkları	Evet	97	87,4
	Hayır	14	12,6
	Kullanan	82	73,9
İşletmecilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımı	Kullanmayan	28	25,2
	Cevap yok	1	0,9
	Üye olmalı	80	72,1
İşletmecilerin Türkiye'nin AB'ne Üye Olma Konusundaki Düşünceleri	Üye olmamalı	29	26,1
	Cevap yok	2	1,8
İşletmecilerin Yetiştiriciliğe Devam Etme Konusundaki Düşünceleri	Devam etmek isteyenler	106	95,5
	Devam etmek	5	4,5
	örneklerden etkilenecek		
	Üniv. ve kamu kur.	16	14,4
	Önderlik ve te vikleri		
	Kamu kurulu larının	9	8,1
	verdi i te vikler		
	Ev sahibi	61	55
	Kira	41	37
İşletmecilerin Konut Mülkiyeti	Lojman, babasına ait	8	7
	evde kira ödemedi, vs.		
	Cevap yok	1	0,9
	Apartman	46	41,4
	Müstakil tek katlı	38	34,2
Oturulan Konutun Tipi	Müstakil çok katlı	21	19
	Di er	6	5
	Otomobil	16	14,4
	Jip	1	0,9

	Minübüs	8	7,2
Araç Mülkiyeti	Pick-up	10	9
	Transit	1	0,9
	Panelvan	4	3,6
	Yok	71	64
Herhangi bir sivil toplum kuruluşu, örgüt veya kooperatife üye olup olmadıkları	Evet	97	87,4
	Hayır	14	12,6
	Kullanan	82	73,9
İletmecilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımı	Kullanmayan	28	25,2
	Cevap yok	1	0,9
	Üye olmalı	80	72,1
İletmecilerin Türkiye'nin AB'ne Üye Olma Konusundaki Düşünceleri	Üye olmamalı	29	26,1
	Cevap yok	2	1,8
İletmecilerin Yeti Ticirciliğe Devam Etme Konusundaki Düşünceleri	Devam etmek isteyenler	106	95,5
	Devam etmek	5	4,5
	Kötü	10	9
	Çok iyi	96	86,5
İdari çalışanlar ile ilişkiler	İyi	14	12,6
	Orta	1	0,9
	Kötü	-	-
	Çok iyi	86	77,5
İşçiler ile ilişkiler	İyi	24	21,6
	Orta	1	0,9
	Kötü	-	-
	İş arkadaşları	40	36,0
Maddi sıkıntıları olduğunda ilk başvurdukları yer	Aile/Akraba	16	14,5
	Banka	50	45
	Diğer	4	3,6
	Cevap yok	1	0,9
Veri kaydı yapıp yapmadıkları	Veri kaydı yapanlar	88	79,3
	Veri kaydı yapmayanlar	23	20,7

Araştırma bulgularına göre; Elazığ'da indeste ürünleri yeti ticirciliği yapan iletme sahipleri veya yöneticilerinin %36'sı Yükseköğretim / Üniversite mezunudur. Okuryazar olmayan-

ların sayısı 1 i letmeci ile sınırlı kalırken, iletmecilerin %31,5'i İlköğretim düzeyinde, %31,5'i ise lise ve dengi okul düzeyinde eğitim almı i letmecilerden olmaktadır.

İletmecilerin aylık ortalama gelirlerinin 500-5000 TL arasında de i ti i tespit edilmi tir. %45,5 kısmın aylık gelirlerinin 1000-2000 TL arasında oldu u, 4000-5000 TL geliri olan i letmecilerin oranının %4,5 ve aylık ortalama geliri 5000 TL. den yüksek olanların oranı %12,6 olarak bulunmu tur.

Yapılan de erlendirmede; i letmecilerden %83,7'sinin hane halkının anne, baba ve çocuklardan olu tu u, baba ve çocuklar birlikte ya ıyoruz cevabını veren i letmecilerin oranın %3,6 oldu u, anne, baba, çocuklar, büyükanne ve büyükbabanın birlikte ya adı ı hane oranın ise %5,4 oldu u belirlenmi tir.

Elazı linde anket uygulanan i letmecilerin %21,6'sının 1 yıldan beridir su ürünleri yeti tiricili i yapmaya ba ladıkları, 2 yıldan beridir yeti tiricilik yapanların oranının %18,9 oldu u saptanmı tur. Yeti tiricilik yapanlardan %16,2 sinin 5 yıl, %11,7'sinin ise 4 yıldan beridir su ürünleri yeti tiricili i yaptı ı, 15 yıldan beridir yeti tiricilik yapanların oranın %15,3 oldu u saptanmı tur.

İletmecilerin %23,4'ünün asıl mesleğinin balıkçı/yeti tirici oldu u, di erlerinin ise su ürünleri yeti tiricili ini e zamanlı ikinci bir i olarak yaptıkları belirlenmi tir. Bunlardan %24,4'ü esnaf, %17,1'i su ürünleri mühendisi,%14'ü ise i çidir.

Elazı lindeki su ürünleri i letmecilerinin %98,2'sinin sosyal güvenlik kurulu na kayıtlı oldu u, %1,8'inin ise hiçbir sosyal güvencesinin olmadı ı belirlenmi tir. Sosyal güvencesi olan i letmecilerin ba lı oldukları sosyal güvenlik kurulu ları Emekli Sandı ı, Ba -Kur ve SSK olarak saptanmı tur. Ba -Kur ve SSK'ya ba lı i letmecilerin içinde tarım kesimine özel uygulamalardan faydalanan i letmeciler olmakla birlikte sayıları birkaç ki iyle sınırlıdır. Yeti tiricilerin %2,7'si Ye il Kartlı, %1,8'i ise Özel sigortadan faydalanmaktadır.

Su ürünleri yeti tiricili i yapan i letmecilerin tesis kurmalarında etkili olan faktörlerin

da ılımı; %29,7 oranında kimsenin etkisinde kalmadan kendi kararlarıyla, %25,2 oranında di er üreticilerin yönlendirmesiyle, %22,5 oranında bölgedeki di er örneklerden etkilenerek, %14,4 oranında üniversite ve kamu kurulu larının önderlik ve te vikleri, %8,'i ise kamu kurulu larının verdi i te vikler nede niyle ekinde olmu tur (Tablo 2).

İletmecilerin %55'inin kendi evinde, %36,9'unun kirada, %7,2'sinin ise lojman veya babasına ait evde kira vermeden oturdu u belirlenmi tir. Konut tipi, %41,4 apartman dairesi, %34,2 müstakil tek katlı ev, %18,9 müstakil çok katlı ev ekinde da ılım göstermi tir.

Araç mülkiyetlerine bakıldı ında; %14,4'ünün otomobil, %7,8'inin minübüs, %9'unun pick-up sahibi oldu u belirlenmi tir.

Anket yapılan i letmecilerin %87,4'ünün bir kooperatif veya birli e üye oldukları, %12,6'sının ise herhangi bir örgütlenmeye dahil olmadıkları tespit edilmi tir. %84,7'sinin üreticilerin örgütlenmesinin önemli oldu unu dü ündü ü ve bunu “birlikten kuvvet do ar” (%49), “sorunlar daha kolay çözülür” (%30), “ortak hareket etmek karar almada kolaylık sa lıyor”(%5), “bu ekinde sektörün geli mesine daha fazla katkı sa lanabilir” (%7) ekinde açıkladıkları görülmü tür. İletmecilerden %14,4'ü örgütlenmeye inanmayanlardan olu mu tur ve neden inanmadıkları ile ilgili herhangi bir yorumda bulunmamı tur.

İletmecilerin %73,9'u teknolojik yenilikleri takip etmede ve yeni pazarlar bulmada kolaylıklar sa ladı ı görü ünden hareketle bilgisayar ve internet kullandıklarını ifade ederken, %25,2'si bilgisayar ve internet kullanmadı ını belirtmi tir.

Elazı linde su ürünleri yeti tiricili i yapan i letmecilere Türkiye'nin Avrupa Birliğine üye olup olmaması gerekti i konusundaki görü leri sorulmu ve bu soruya i letmecilerin %72,1'i evet, %26,1'i hayır ekinde cevap vermi tir.

%1,8 ki i bu soruya cevap vermemi tir. Bu soruya evet diyerek cevap verenler, neden istedikleri konusunu açıklarken; %18,8 daha iyi ve kaliteli ya am artlarına ulaşmak, %13,8 daha geli mi demokrasi, hukuki ve mali açıdan geli mi lik düzeyinin artması, %13,8 geli mi ülkeler seviyesine ulaşabilmek, %11,3'ü de daha iyi ekonomik artlara sahip olmak için ekinde cevap vermi lerdir. Türkiye AB'ne üye olmasına hayır diyenlerin da ılımına bakıldı ında, %24,1'i Türkiye'nin AB'ye ihtiyacı yok, %17,2'si AB'ne girmenin faydalı olca nı dü ünmediklerini, %17,2'si AB hristiyanlardan olu tu unu bu nedenle bizi kendi aralarına almazlar, %13,8'i biz kendimize yeteriz, %10,3'ü sebebi olmadı nı ama istemediklerini belirtmi lerdir.

Balık yeti tiricili ine devam etmek ister misiniz sorusuna i letmecilerin %95,5 i evet, %4,5 hayır yanıtını vermi tir. Devam etmek isteyenlerin %42,3'ü su ürünleri yeti tiricili inin gelecek vaadeden karlı bir yatırım oldu unu, %26,1 geçimlerini bu i ten sa ladıklarını, %16,2'si bu i e yatırım yaptı ı, para harcadı ı için devam etmek istedi ini, %5,4'ü bu i i sevdi ini, %4,5'i de çocuklarının gelece ini garanti altına almak için yeti tiricili e devam etmek istediklerini belirtmi lerdir. %5,4'ü ise devam etmek istediklerini belirten ama herhangi bir yorum yapmayanlardan olu maktadır (Tablo 2).

Balık yeti tiricili ine devam etmek istemedi ini belirten %4,5'luk kısım ise balık yeti tiricili inin görüdü ü gibi olmayıp çok masraflı bir i oldu unu belirtmi lerdir.

Ankete katılan ki ilerin %71,2'si çocuklarının balık yeti tiricili i yapmalarını istediklerini belirtirken, çocuklarının balık avcılı ı de il ama yeti tiricilik yapmalarını isteyebileceklerini ve üniversite e itimi aldıktan sonra yeti tiricilik yapmaları gerekti i ekinde yorum yapmı lardır. %27,9'luk bir kesim ise su ürünleri yeti tiricili inin zor bir i oldu unu

çocuklarının bu i le u ra masını istemediklerini belirtmi lerdir.

letmecilere yeti tiricilikle ilgili bilgilerini arttırmak, için hangi yöntemleri uyguladıkları soruldu. Ankete katılanların %42'si su ürünleri yeti tiricili i ile ilgili kitapları okurum, %20,7'si l Tarım Müdürlü ü elemanlarından bilgi alırım, %14,4'ü i letmemde çalı an su ürünleri mühendisinden bilgi alırım, %18'i di er tesis sahipleriyle yeti tiricilik hakkında bilgi alı veri inde bulunurum ekinde cevaplar vermi tir. %1,8'lik bir oran konuyla ilgili yayınları ve haberleri takip ettiklerini belirtirken %0,9 bu soruya cevap vermemi tir.

Yeti tiricilikle ilgili bir hizmet içi e itim kursuna katılıp katılmadıkları sorulan i letmecilerden %27'si hizmet içi e itim kursuna katıldıklarını belirtirken %73'ü katılmadıklarını belirtmi lerdir. letmecilerin %60,4'ü yeti tiricilikle ilgili e itim almak istedi ini belirtirken %39,6'sı e itim almak istemedi ini, deneme yanılma yöntemiyle çe itli a malarından geçip bu i i ö rendi ini ifade etmi tir.

letmeciler, çalı anlarının deneyim, güvenilirlik, çalı kanlık gibi özellikleri olmasını istemekle birlikte bu özelliklerin öncelik sıralaması %53,2 oranında güvenilirlik, %42,3 deneyim, %3,6 çalı kanlık ekinde olmu tur.

Kazançlarını i letmelerine mi yoksa ba ka alanlara yatırım yaparak mı kullandıkları sorusuna i letmecilerin %95,5'i i letmeye harcarım diye cevap verirken %4,5 ki i kazanamıyorum ki yatırım yapayım ekinde cevap vermi tir.

Kazançlarını arttırmaya yönelik dü ün-celeri hakkında; i letmecilerin %52,3'ü pazrın geni lemesi ile kazançlarının artaca nı, %25,2'si girdi maliyetlerinin dü ürülmesi ile, %18'lik kısım üretimi arattırmaları halinde daha çok kazanabileceklerini belirtirken %2,7 i letmeci personel giderlerinin yüksek olu undan ve bu giderlerin dü ürülmesi halinde kazancımız daha fazla belirtmi lerdir. %1,8'lik

bir kısım ise kazançlarını arttırmaya yönelik ne yapmaları gerektiği konusunda herhangi bir fikri olmayanlardır (Tablo 2).

Son yıllarda ya antınızda bir de iklik oldu mu sorusuna i letmecilerin %54'ü evet, %45'i ise hayır demi tir. Evet diyenler içerisinde en yüksek oranı %10,8 ile müdür oldum diyenler ve %9,9 ile tesis kurmak için borçlandım diyenler olu turmu tur. Ev/araba aldım diyenlerin oranı %8,1 olurken durumu genel olarak de erlendirip maddi ve manevi açıdan olumlu geli meler oldu diyenlerin oranı %8,1 olmu tur.

Ailenizle ili kileriniz nasıl sorusuna i letmecilerin %86,5'i çok iyi derken, %12,6'sı iyi demi tir. Akrabalarıyla ili kileri konusunda %77,5'i çok iyi, %9'u kötü demi tir. dari çalı anlarla ili kileri konusunda %86,5'i çok iyi ve %12,6'sı iyi demi tir. çiler ile ili kileri konusunda ise %77,5'i çok iyi, %21,6'sı iyi ekinde cevap vermi tir.

Yapılan çalı mada i letmecilerin maddi sıkıntıları oldu unda ilk ba vurdukları yerin %45 oranında banka, %36 oranında i arkada ları ve %9 oranında aile ve akrabaları oldu u görülmü tür.

letmecilerin %79,3'ü i letmeleriyle ilgili bütün konularda veri kaydı yaptıklarını belirtirken %20,7'lik kısım herhangi bir veri kaydı yapmadı nı belirtmi tir. Veri kaydetmeyenlerin %2,7'si gerek duymadı nı belirtirken %18'lik kısım neden kaydetmedi iyle ilgili yorum yapmamı tır. Herhangi bir ki i veya kurum için veri toplayıp toplamadıkları konusuna i letmecilerin %14,4'ü Tarım l Müdürlü ü istedi i için veri topladıklarını, %4,5'i ise Maliye'ye vermek için veri topladıklarını belirtmi lerdir.

Yeti tiricilikle ilgili herhangi bir konuda i letmenize ait veri toplamanız istenirse yakla mınız nasıl olur sorusuna i letmecilerin; %54,1'i olumlu yakla ırım, %25,2'i talep eden

kurum veya ki inin neden istedi ini sorgular sonra karar veririm, %15,3'ü ben u ra amam, %4,5 sadece ara tırma kurulu ları için veri toplarım, %0,9 di er (imkanlar ölçüsünde yardımcı olurum) ekinde cevap vermi tir (Tablo 2).

Ülkemizde sürekli büyüyen bir sektör olması, Elazı lın su kaynakları açısından oldukça zengin bir potansiyele sahip bulunması, özellikle baraj göllerinin varlı ı kafes balıkçılı nın yaygınla tırılması bakımından bu bölgeleri daha avantajlı konuma getirmi tir ve bu durumu i letmecilerin sektöre bakı nı olumlu yönde etkilemi tir. letmecilerin %80,2'si su ürünlerinin gelece ini parlak gördüklerini ve Türkiye'nin AB ülkeleri içerisinde ilk sırada yer alabilece ini dü ünüklerini ifade etmi lerdir. letmecilerin balık yeti tiricili ini ba kalarına tavsiye etme ve balık yeti tiricili ine devam etmeyi isteme oranlarının yüksek olması, su ürünleri yeti tiricili i yaparak kazandıklarını yine bu sektöre aktarmaları, i letmelerini büyütmek istemeleri gibi di er göstergeler de sektöre bakı aılılarıyla ilgili ipucu vermektedir.

letmecilerin %9'u hızlı üretim artı mın olası sorunları da beraberinde getirece ini, bölgedeki hızlı geli menin kirlili e neden olabilece ini ifade ederek su ürünleri yeti tiricili i yapanlarda çevre bilincinin geli mi olması gerekti ini belirtmi lerdir. %5,4 sektörün gelece ini iyi görmediklerini belirtirken u anda su ürünleri sektörünün en parlak döneminde oldu unu ve bundan sonraki dönemde çok fazla bir geli me olaca ndan bahsetmenin do ru olmadı nı belirtirken, balıkçılık sektörünün tek elden yönetilmesi ve Balıkçılık Bakanlı mın kurulmasının sektöre yapaca ı olumlu katkılardan bahsedenlerin oranı %3,6 olmu tur. %1,8'lik bir oran ise su ürünleri için verilen destek ve te viklerin devam etmesi durumunda sektörün bundan

olumlu etkilenece ini ve üretimin ve istihdamın artacağı dü üncesinde olduklarını belirten i letmeler olmaktadır.

Tartı ma

Bu ara tırmada Elazı ilinde gökku a l alabalı lı yeti tiricili i yapan i letmecilerin demografik, sosyal ve kültürel yapılarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Ara tırmada tabloda belirtilen unsurlar dı nda ba ka bazı bulgular da de erlendirilmiştir. Elazı 'da su ürünleri yeti tiricili i yapan i letmecilerin sosyo-ekonomik yapıları ve demografik özelliklerini içeren çalı ma bulunmadı ndan yıllara göre kıyas yapmak mümkün olmamıştır. Bu nedenle çalı manın sonuçları Türkiye'de bu konuda yapılmı benzer çalı maların sonuçları ile kar ıla tırılarak de erlendirmeler yapılmıştır.

Ülkemizde sürekli büyüyen bir sektör olması, Elazı lının su kaynakları açısından oldukça zengin bir potansiyele sahip bulunması, özellikle baraj göllerinin varlı lı kafes balıkçılı mının yaygınla tırılması bakımından bu bölgeleri daha avantajlı konuma getirmiştir ve bu durum i letmecilerin sektöre bakı mını olumlu yönde etkilemiştir.

Elazı ilinde son on yıl içerisinde su ürünleri yeti tiricilik tesisleri ve sayısında büyük geli meler ya anmıştır. Bu geli mede en büyük etken, i letmecilerin e itim durumları ve bu i i asıl mesle i (balıkçı/yeti tirici) olarak yapan ki ilerin oranının yüksek olmasıdır. Çünkü e itim, nitelikli insan gücü olmaktadır en önemli unsurdur ve i letmecilikte ba arılı olabilmenin en önemli ko uludur.

Ege Bölgesi'nde alabalık i letmelerinde i letmecilerin genellikle alt düzeyde okuryazar oldukları tespit edilmiştir (Elbek, 1981). Güney Marmara Bölgesinde ise i letme sahiplerinin %85'i ilkokul-ortaokul, %52'i lise %10'u üniversite mezunudur (Çetin ve Bilgü-

ven, 1991). Tokat'ta yapılan bir ara tırmada (Adıgüzel ve Akay, 2005) i letme yöneticilerinin e itim seviyelerinin dü ük oldu u, %36,84'ünün ilkokul, %31,58'inin ortaokul, %5,26'sının lise ve %26,32'sinin yüksekokul düzeyinde tahsilli oldu u ve i letmecilerden sadece birinin Su Ürünleri Mühendisi oldu u belirtilmiştir. Akdeniz Bölgesi'nde i letmecilerin %38,4'ünün ortaokul-lise ve % 19,7'sinin üniversite mezunu oldukları saptanmıştır (Emre ve Kürüm, 2007). Trabzon'da su ürünleri üreticilerinin %61'inin ilkokul, %22'sinin ortaokul ve %17'sinin lise mezunu olduklarını belirtmiştir (Da tekin, 2008). Samsun'da yapılan bir ara tırmada tüm i letmelerdeki ki iler ço unlukla ilkokul ve lise mezunu durumundadırlar. Karadaki i letmelerde ise az da olsa üniversite mezunu olan i letme sahibi ve daimi i çilerin oldu u belirtilmiştir (Aydın ve Sayılı, 2009). Marmara Bölgesi gökku a l alabalı lı i letmelerinde çalı anların e itim düzeyleri okuma yazma bilmeyenlerle üniversite mezunları arasında de i ti i görülmü tür. Çalı anların %50'si ilkokul, % 16,3'ü ortaokul, %20,2'si lise ve %9,5'i üniversite mezunudur (Do an ve Yıldız, 2008). Tarafımızdan yapılan çalı mada ise Elazı ilindeki yeti tiricilik i letmecilerinin e itim durumlarının daha iyi oldu u, %36'sının üniversite, %31,5'inin lise, %31,5'inin ilkö retim mezunu oldu u ve sadece l i letmecinin okuryazar olmadığı tespit edilmiştir. i letmecilerin e itimli olmalarının, sektörde motivasyonu artırıcı bir güç olarak giri mcili i arttırdı lı ve özgüveni artan i letmecilerin, kalite ve standardı yakalamada, bu sektörü avantajlı duruma getirdi i görülmektedir.

Ege Bölgesi'ndeki i letmecilerin ortalama ya ları 50 civarındadır (Elbek, 1981). Adıgüzel ve Akay (2005), tarafından yapılan çalı mada, en büyük ya taki i letme yöneticisi 57, en küçük ya taki i letme yöneticisi 28 ya nda olup, ortalama i letme yöneticisi ya lı

45,3 olarak belirtilmiştir. Emre ve Kürüm (2007) yaptıkları çalışmada, Akdeniz Bölgesi'nde işletme sahiplerinin yaşlarının 19 ile 79 arasında dağılımını belirtmiştir. Dağtekin (2008), Trabzon'da su ürünleri üreticilerinin yaşlarının 29-72 arasında olduğunu ve çoğunluğunun 50-59 yaş aralığında dağınık gösterdiğini belirtmiştir. Doğan ve Yıldız (2008), Marmara Bölgesi gökkuşuğu alabalığı işletmelerinde yaptıkları araştırmada işletme çalışanlarının yaş gruplarını en yüksek %29,1 ile 30-39 yaş grubu olarak, %27,7 ile 40-49 yaş grubu, %23 ile 20-29 yaş grubu olarak belirtmiştir. Aydın ve Sayılı (2009) ise yaptıkları çalışmada kafes ve karada alabalık yetiştiriciliği yapan işletme sahiplerinin en yüksek yaşa sahip olduklarını, kafes işletmelerinde işletme yöneticisinin 42,95 yıl, karadaki işletmelerde ise 47,50 yıl olarak tespit etmiştir. Emre vd. (2011)'nin 33 ilde mevcut 159 adet kafes işletmesinde alabalık yetiştiriciliğine yönelik bazı sosyal ve yapısal tespit ve değerlendirilmelerle ilgili çalışmaları ise yaş gruplarına göre bir tasnif yapılmıştır. Buna göre 15-20 yaş grubunda 56 kişi, 21-25 yaş grubunda 158 kişi, 26-30 yaş arası 240 kişi 31-35 arası 128 kişi ve 36-40 yaş arası 110 kişi çalıştığı bulunmuştur. Bu çalışmada, Elazığ'da alabalık yetiştiriciliği yapan işletmecilerin yaşlarının 18-65 yaş arasında dağılımı %75,6'lık bir kısmın 26-45 yaş arasında olduğunu, 46-55 yaş aralığında olan işletme oranının %16,2 olduğunu görülmüştür.

İşletmeciler içinde genç nüfusun oranının yüksek olması işletmelerin ekonomik olarak üretim potansiyelini yükseltmektedir.

Bu araştırma kapsamında incelenen işletmelerde kadın işletmeci oranı %4,5 ve erkek işletmecilerin oranının %95,5 olduğunu görülmüştür. Kadın işletmecilerin tamamı işletme sahibi olarak bilinmekle birlikte işletmeler, epleri veya yakınları tarafından devam ettirilmektedir. Bunda balık yetiştiriciliğinin daha çok fiziki güç gerektiren bir iş

olmasının etkisinin olduğunu düşünülmektedir. Doğan ve Yıldız (2008) tarafından yapılan çalışmada ise balık işletmelerinde çalışan personelin %86,5'inin erkek ve %13,5'inin kadın olduğunu görülmüştür.

Soylu (1995)'nin yaptığı çalışmada; işletmeciler içerisinde sadece alabalık üretimi yapanların %28,57, üretimin yanında tarımla uğraşanların %28,57 ve alabalık üretimi yanında tarımda da işlerle uğraşanları ise %42,86 olarak hesaplanmıştır. Balcı vd. (2001)'nin yaptıkları çalışmada işletmecilerden %34'nün sadece yetiştiricilikle uğraştığı, %25'inin yetiştiricilik ve çiftçilik, %16'sının ise su ürünleri yetiştiriciliği yapmak yanında aynı zamanda esnaf olduğunu belirtilmiştir. Adıgüzel ve Akay (2005)'in yaptıkları çalışmada işletme yöneticilerinin alabalık üretimi yanında diğer işlerle de uğraştıkları ve sadece alabalık üretimi ile uğraşanların %47,37 oranında, alabalık üretimi ve tarımla ilgili başka bir uğraşı bulunanların %21,05 ve alabalık üretimi ile tarımda uğraşanların %31,58 oranında olduğunu belirtilmiştir. Dağtekin (2008) yaptığı çalışmada; üreticilerin çok küçük bir kısmının (%15) yetiştiricilik dışı gelire sahip olmadığı, diğer üreticilerin hizmet sektörü, tarım, ticaret, emeklilik maaşlı ve balıkçılığın yanı sıra sanayisinden gelir elde ettiklerini belirtmiştir. Yaptığımız çalışmada ise Elazığ'da su ürünleri yetiştiriciliği yapan işletme sahiplerinin %83,7'sinin son 5 yıl içerisinde sektöre giren kişilerden oluştuğunu ve %53,1'inin balık üretimi dışında ikinci bir mesleğe sahip olduğunu tespit edilmiştir. Bunların %17,1'i su ürünleri mühendisi olup kendi işletmelerini kuranlardan oluşurken, %12,6'sı alabalık yetiştiriciliği yanında ayrıca bir kamu kurumunda işçi olarak çalışanlar, %23,4'ü ise esnaflardan oluşmaktadır.

Marmara Bölgesi'ndeki gökkuşuğu alabalığı işletmelerinde çalışanların çekirdek bir aile yapısında olduğunu ve çocuk sayısının fazla

Olmadı ı görülmü tür. 1 çocuk sahibi olanların %21,9 oranında, 2 çocuk sahibi olanların %40,3 oranında, 3 çocuk sahibi olanların ise %20,2 oldu u belirlenmi tir (Do an ve Yıldız, 2008). Elazı ilindeki gökku a ı alabalı ı i letmelerinde yapılan çalı mada i letmecilerin sahip oldu u çocuk sayısının çok fazla olmadı ı ve çekirdek aile yapısında oldu u görülmü tür. 1 çocu u olan i letmecilerin oranı %22,5 olarak tespit edilirken 2 ve 3 çocu u olan i letmecilerin oranları %23,4 olarak aynı bulunmu tur. letmecilerin çok fazla çocuk istememe nedenleri ekonomik olarak belirtilirken bir ailede olması gereken çocuk sayısı 3'tür diyenler %54,9 olmu tur.

Bu çalı mada i letmecilerin ev ve araç sahibi olma durumları incelenmi tir. letmecilerin %55'inin kendilerine ait evde oturdukları ve oturulan konut tipinin % 41,4 oranında apartman dairesi oldu u belirlenmi tir. Araç mülkiyetleri durumları incelendi i ise i letmecilerin %64'ünün araç sahibi olmadı ı belirlenmi tir. Bu durum Elazı 'da su ürünleri yeti tiricili i yapan i letmecilerin %72,9'unun 1-5 yıl süre ile yeti tiricilik yaptıkları dikkate alınarak de erlendirildi inde ekonomik kazanımlarının sosyal anlamda ya amlarını iyile - tirmeye etkilerinden çok kazançlarını nasıl harcadıkları konusu ile ili kilendirilebilir. Çünkü i letmecilerin %95,5'inin kazançlarını yine i letmeye harcadıkları belirlenmi tir. Ayrıca letmecilerin %95,5'i yeti tiricili e devam etmek istediklerini belirtmi lerdir bu durum onların ekonomik olarak kazandıklarının ifadesidir. Do an ve Yıldız (2008) tarafından yapılan çalı mada alabalık yeti tiricili i yapan i letmelerde çalı anların % 59,5'inin ev sahibi, % 46,6'sının ise otomobil sahibi oldu u bulunmu tur.

letmecilerin %98,2'sinin sosyal güvencesinin oldu u tespit edilmi tir. Marmara Bölgesi'ndeki gökku a ı alabalı ı i letmelerinde yapılan çalı mada çalı anların % 89,2'inin sosyal güvencesinin oldu u belirlen-

mi tir (Do an ve Yıldız, 2008).

letmecilerin %73,9'unun bilgisayar ve interneti kullandı ı tespit edilmi tir. Bu durum i letmecilere bilgiye ula mada ve giri imcili in arttırılmasında yeni ufuklar açmakta, i letmecilerin yeni pazarlar bulma ve yenilikleri takip etmeleri kolayla maktadır. Bugüne kadar yerel ve bölgesel pazarlarda yer bulabilen i letmeler ulusal ve uluslararası pazarlarda ürünlerini tanıtmaya ve pazarlama ansı bulmaktadır.

letmecilerin %72,1'inin Avrupa Birli ine üye olunmalıdır ekinde görü bildirirken %25,2'sinin üye olmamalıyız dü ünçesinde oldu u görülmü tür.

Sonuç olarak; Elazı ilinde su ürünleri yeti tiricili inin son yıllarda hızla geli me gösterdi i ve i letmeciler içerisinde genç nüfusun daha ya lı ku aklara göre e itimli olmaları demografik bir avantaj olarak görülebilir. Ancak bu yeterli olmayıp i letmecilerin bilinç düzeyinin sürdürülebilirlik açısından geli mesi gerekmektedir. Gerçek ve kalıcı bir kalkınma sürecinin sa lanabilmesi için, sosyal, demografik ve kültürel faktörlerin ekonomik büyüme sürecini desteklemesi ve katkıda bulunması arttır. Ayrıca dünya görü ü, de erler sistemi ve hayat tarzları gibi sosyal olguların da büyüme süreci ile uyumlu olması gerekir. Bu nedenledir ki bu sektörde faaliyet gösteren i letme sahiplerinin aile yapısı, kültürel durumu, sektöre bakı açıları, ya am tarzları, kazandıkları parayı hangi alanlarda kullandıkları gibi konularda ya anan sosyal de imler ile ekonomik anlamda kazancın artması ve gelir seviyesinin yükselmesine ba lı olarak ya anan geli melerin izlenmesi önemlidir.

Kaynaklar

Adıgüzel, F. ve Akay, M. 2005. Tokat linde Gökku a ı Alabalık letmelerinin Ekonomik Analizi. GOÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 22(2):31-40

- Atar, H. H. ve Alçiçek, Z. 2009. Su Ürünleri Sektöründe Sürdürülebilirlik. *Biyoloji Bilimleri Ara tırma Dergisi*. 2(2): 35-40 makale içerisinde atıf yapılmamı .
- Avan, S. ve Soylu, M. 2007. Manyas Gölü Balıkçılarının Sosyo-Ekonomik Yapısı. Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 33 s.
- Aydın, O. ve Sayılı, M. 2009. Samsun ilinde Alabalık İletmelerinin Yapısal ve Ekonomik Analizi. *GOÜ. Ziraat Fakültesi Dergisi*. 26 (2): 97-107.
- Balcı, M., Ural, M., Çiçek, E. ve Bekçi, H. 2001. Do u ve Güneydo u Anadolu Bölgesindeki Su Ürünleri Üretim ve Yeti tiricilik Tesislerinin Yapısal ve Teknik Özelliklerinin Ara tırılması Proje Sonuç Raporu, TAGEM/HAYSUD/2001/07/01/13.
- Çeliker, S. A., Korkmaz, . A., Dönmez, D., Gül, U., Demir, A., Genç, Y., Kalkanlar, . ve Özdemir, . 2006. Karadeniz Bölgesinde Su Ürünleri Avcılı ı Yapan İletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi. *Tarımsal Ekonomi Ara tırma Enstitüsü. Ankara, Türkiye.*
- Çeliker, S. A., Korkmaz, . A., Dönmez, D., Gül, U., Demir, A., Genç, Y., Kalkanlar, . ve Özdemir, . 2008. Ege Bölgesinde Su Ürünleri Avcılı ı Yapan İletmelerin Sosyo-Ekonomik Analizi. *Tarımsal Ekonomi Ara tırma Enstitüsü. Ankara.*
- Çetin, B. ve Bilgüven, M. 1991. Güney Marmara Bölgesinde Alabalık Üretimi Yapan İletmelerin Yapısal ve Ekonomik Analizi. *Su Ürünleri Sempozyumu*, 180-195. 12-14 Kasım, zmir, Türkiye.
- Da tekin, M. 2008. Trabzon İlinde Su Ürünleri Üretimi ve Pazarlama Yapısı. Yüksek Lisans Tezi. Adana. Çukurova Üniversitesi.
- Do an, K. ve M. Yıldız. 2008. Marmara Bölgesi Gökku a ı Alabalı ı (*Oncorhynchus mykiss*) İletmelerinde Çalı anların Sosyo-Ekonomik Analizi. *İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 23: 17-27.
- Do an, K. 2009. znik Gölü (Bursa) Gümü Balı ı Avcılı ı Yapan Tekne Sahibi Balıkçıların Sosyo-Ekonomik Analizi. *Journal of Fisheries Sciences.com*. 3(1):58-67
- Elbek, A. G. 1981. Ege Bölgesinde Tatlısu Ürünleri Üreten İletmelerin Yapısal ve Ekonomik Analizi. E.Ü. Ziraat Fakültesi Ziraat Ekonomisi ve İletmecili i Bölümü, (Doktora Tezi), Bornova, zmir.
- Emre, Y. ve Kürüm, V. 2007. Havuz ve A Kafeslerde Alabalık Yeti tiricili i (2. Baskı). Posta Basım, 272 Sayfa. İstanbul.
- Emre, Y., Diler, ., Sevgili, H., Oskay, D. A. ve Sayın, C. 2007. Akdeniz Bölgesindeki Alabalık İletmelerinin Yapısal Özelliklerinin ncelenmesi (2002-2003), *Ulusal Su Günleri Sempozyumu*. Antalya, Türkiye.
- Emre, Y., Sayın, C., Ki tin, F., Emre, N. ve Karaman, S. 2011. Alabalık (*Oncorhynchus mykiss L.*) Kafes Yeti tiricili inin Mevcut Durumuna Yönelik Bazı De erlendirmeler. *Biyoloji Bilimleri Ara tırma Dergisi*, 4(1): 119-127.
- Ergüden, D., Ergüden, S. ve Öztekin, R. 2007. Seyhan Baraj Gölü (Adana) Balıkçı Profili Durumu. *Ulusal Su Günleri 2007. Türk Sucul Ya am Dergisi*, 3-5(5-8):447-454.
- Sa lam, N., Özdemir, Y. ve Sarıeyüpo lu, M. 2008. Elazı Su Ürünleri Sektörü (Bugünü, Gelece i ve Bazı Fizibiliteler). T.C. Elazı Valili i. Elazı , 269s.
- ahinler, S., Can, F. M. ve Görgülü, Ö. 2005. Samanda İçesinde (Hatay) Balıkçılı ın Genel Durumu ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Ara tırma, *Fırat Üniv. Fen ve Müh. Bil. Der.* 17(4): 605-611.
- Sarıta , M. 2010. Ekonomik Kalkınmanın Sosyo-Kültürel Temelleri <http://ekutup.dpt.gov.tr/planlama/42nciyil/saritasm.pdf> (24.04.2010). 5. Schumpeter, Joseph A.
- Shang Y. C. 1994. Closing remarks. *Socioeconomics of Aquaculture, Proceedings of Int. Symp.'93*. No.4; 376-379. Taiwan.
- Soylu, M. 1995. Trakya Bölgesi Alabalık İletmelerinin Ekonomik Analizi. *Ege Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 12 (3-4): 203-217, Bornova, zmir.
- Soylu, M. 1989. Marmara Bölgesinde Tatlı Su Ürünleri Üreten İletmelerin Yapısal Analizi. *İstanbul Üniversitesi Su Ürünleri Dergisi*, 3(1-29):79-96
- Soylu, M. ve Uzmanao lu, M. S. 2003. Durusu (Terkos) Gölü Balıkçı Profili. XII Ulusal Su Ürünleri Sempozyumu 2-5 Eylül 2003, 518-524. Elazı , Türkiye.
- Soylu, M., Çınar, A., Uzmanao lu, M. S., Erdem, Ü. ve Altıkarde , Z. A. 2004. The Socio-Economic Structure of Fishermen of znik Lake. 4 th World Fisheries Congress (2-6 May 2004) Vancouver, BC, Canada.
- Uzmano lu, S. ve Soylu, M. 2006. Karasu (Sakarya) Bölgesi Deniz Balıkçılarının Sosyo-Ekonomik Yapısı, E.Ü. Su Ürünleri Fakültesi Su Ürünleri Dergisi, 23 (1-3): 515-518.
- TÜ K, Su Ürünleri İstatistikleri 2012. <http://www.tuik.gov.tr>, Eri im tarihi: 11 Temmuz 2013.

- Üstünda , E., Aksungur, M., Dal, A. ve Yılmaz, C. 2000. Karadeniz Bölgesinde Su Ürünleri Yeti tiricili i Yapan letmelerin Yapısal Analizi ve Verimlili inin Belirlenmesi. Sonuç Raporu. SUMAE, Trabzon.
- Zengin, M. ve Tabak, . 1997. Do u Karadeniz Bölgesi'ndeki Balık letmelerinin Yapısal Özellikleri. Akdeniz Balıkçılık Kongresi 9-11 Nisan 1997, E.Ü. Su Ürünleri Fakültesi, s.451-461, zmir.